

Dosarul nr. 3ra-251/22
2-18089249-01-3ra-02032022
Prima instanță: Judecătoria Criuleni, sediul Central (jud. A. Motricală)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. A. Bostan, Gr. Dașchevici,
V. Negru)

DECIZIE

2 noiembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Tamara Chișca - Doneva
Ala Cobăneanu
Nina Vascan
Aliona Miron
Nicolae Craiu

examinând recursul depus de Evghenia Camenșcic, reprezentată de
avocatul Denis Cecalenco,

în cauza de contencios administrativ la cererea de chemare în judecată
depusă de Evghenia Camenșcic împotriva Comisiei Speciale pentru problemele
victimelor represiunilor politice a Consiliului raional Dubăsari, terț Ministerul
Finanțelor cu privire la anularea actului administrativ, obligarea emiterii actului
administrativ favorabil și repararea prejudiciului moral,

împotriva deciziei din 7 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă:

La originea cauzei se află acțiunea depusă la 1 octombrie 2018 de
Evghenia Camenșcic împotriva Comisiei Speciale pentru problemele
victimelor represiunilor politice a Consiliului raional Dubăsari cu privire la
anularea actului administrativ, obligarea emiterii actului administrativ favorabil
și încasarea prejudiciului moral (vol. II, f. d. 4-6).

În motivarea acțiunii, reclamanta a indicat că, prin decizia nr. 1 din 7
septembrie 2018 a Comisiei Speciale pentru problemele victimelor
represiunilor politice a Consiliului raional Dubăsari, s-a dispus restituirea
valorii bunurilor confiscate nelegitim, prin achitarea compensației în sumă de
362 870 lei, ce urmează a fi achitată în rate în decurs de 5 ani.

În opinia reclamantei, actul administrativ contestat este neîntemeiat și
urmează a fi anulat, deoarece, în motivarea acestuia, Comisia a invocat

reglementările cuprinse în art. 12 din Legea nr. 1225 din 8 decembrie 1992, Hotărârea Guvernului nr. 627 din 5 iunie 2007, hotărârea din 12 aprilie 2017 a Judecătoriei Criuleni, sediul Dubăsari, raportul de evaluare a proprietății imobiliare nr. 3801/18/5004 din 13 iulie 2018, cererea depusă și documentele confirmative anexate la aceasta, însă de iure și de facto, a lăsat fără răspuns sau a respins majoritatea revendicărilor incluse în cerere.

De asemenea, Comisia a ignorat examinarea rapoartelor de evaluare nr. 0001019, 0001020 și 0001022, prezentate la 8 iunie 2017, privind valoarea bunurilor imobile: a caselor de locuit, a beciului, a 50 ha de teren arabil, 15 ha de livezi și vii, precum și a bunurilor mobile: patru cai, 120 oi, 26000 ruble și 5 kg de aur.

Prin urmare, reclamanta a concluzionat că Comisia Specială pentru problemele victimelor represiunilor politice a Consiliului raional Dubăsari s-a eschivat de la executarea obligațiilor stabilite la art. 121 alin. (3) din Legea nr. 1225 și nu s-a pronunțat în privința achitării compensației pentru recuperarea valorii bunurilor menționate.

Reclamanta a solicitat anularea deciziei nr.1 din 7 septembrie 2018 a Comisiei Speciale pentru problemele victimelor represiunilor politice a Consiliului raional Dubăsari, obligarea Comisiei Speciale pentru problemele victimelor represiunilor politice a Consiliului raional Dubăsari să adopte decizie privind restituirea valorii bunurilor confiscate prin achitarea compensației în mărimea stabilită în rapoartele de evaluare a bunurilor confiscate nr. 0001019, nr. 0001020 și nr. 0001022 din 5 iunie 2017, repararea prejudiciului moral în sumă de 200 000 lei și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin încheierea din 29 ianuarie 2019 a Judecătoriei Criuleni sediul Central, s-a atras în proces în calitate de intervenient accesoriu Ministerul Finanțelor.

Prin hotărârea din 10 august 2020 a Judecătoriei Criuleni sediul Central, s-a respins cererea de chemare în judecată drept neîntemeiată (vol. II, f.d.235, 239-245).

La 21 august 2020, Evghenia Camenșcic, reprezentată de avocatul Denis Cecalenco, a depus apel nemotivat împotriva hotărârii din 10 august 2020 a Judecătoriei Criuleni, sediul Central, care ulterior, la 5 noiembrie 2020, a fost completată cu motivare, solicitând casarea actului judecătoresc contestat cu emiterea unei noi hotărâri privind admiterea cererii de chemare în judecată (vol. II, f. d. 237 vol. IV, f. d. 5-9).

Prin decizia din 7 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins cererea de apel depusă de Evghenia Camenșcic, reprezentată de avocatul Denis Cecalenco și s-a menținut hotărârea din 10 august 2020 a Judecătoriei Criuleni sediul Central.

Pentru a pronunța această decizie, instanța de apel, prin prisma normelor de drept material ce reglementează raportul juridic litigios, în raport cu circumstanțele cauzei, a reținut ca fiind întemeiată și legală soluția primei instanțe referitoare la respingerea acțiunii, având în vedere că, la caz, sunt aplicabile, inter alia, prevederile pct. 5 din Regulamentul privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor

politice, precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 627 din 5 iunie 2007, ce prevede expres că valoarea bunurilor imobiliare se evaluează în baza calculelor efectuate de organul cadastral teritorial, conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii.

Instanța de apel a conchis privind netemeinicia acțiunii, dat fiind faptul că materialele cauzei atestă că reclamanta nu a probat corespunzător valoarea bunurilor confiscate indicate în hotărârea din 12 aprilie 2017 a Judecătorei Criuleni sediul Dubăsari, obligație ce este expres prevăzută în Legea nr. 1225 din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice și Regulamentul privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 627 din 5 iunie 2007.

În consecință, instanța de apel a concluzionat că în speță nu sunt întrunite temeiurile legale pentru admiterea pretențiilor reclamantei și, astfel, a menținut hotărârea contestată.

La 27 decembrie 2021, Evghenia Camenșcic, reprezentată de avocatul Denis Cecalenco, a depus recurs nemotivat împotriva deciziei din 7 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, care ulterior, la 16 februarie 2022, a fost completată cu motivare, solicitând admiterea recursului, casarea actelor judecătorești ale instanțelor ierarhic inferioare, cu pronunțarea unei noi decizii de admitere integrală a cererii de chemare în judecată (vol. I, f. d. 210-212, vol. II, f.d. 1-5).

În argumentarea cererii de recurs, recurenta a invocat că nu este de acord cu hotărârea instanței de fond și decizia instanței de apel, deoarece instanțele ierarhic inferioare la adoptarea acestora nu au constatat și elucidat pe deplin circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzei, au aplicat eronat normele de drept material și procedural.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanță de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

În conformitate cu art. 245 alin. (1) și (2) din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 7 decembrie 2021, fiind notificată reprezentantului recurente, avocatului Denis Cecalenco, la 10 decembrie 2021, fapt ce se confirmă prin extrasul din poșta electronică. Decizia motivată din 7 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost notificată reprezentantului recurente, avocatului Denis Cecalenco, la 2 februarie 2022, fapt confirmat prin avizul poștal (vol. IV, f.d. 104).

Prin urmare, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ menționează că recurenta s-a conformat prevederilor legale și a depus recursul nemotivat la 27 decembrie 2021, iar recursul motivat la 16 februarie 2022, în termenul prevăzut de art. 245 din Codul administrativ.

La 2 martie 2022, prin intermediul oficiului poștal, în adresa intimă a Comisiei Speciale pentru problemele victimelor represiunilor politice a Consiliului raional Dubăsari și a terțului Ministerul Finanțelor a fost expediată copia recursului depus de Evghenia Camenșcic, reprezentată de avocatul Denis Cecalenco, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței.

Prin referința depusă la 4 iulie 2022, Comisia Specială pentru problemele victimelor represiunilor politice a Consiliului raional Dubăsari, prin intermediul avocatului Serghei Cebotari, a solicitat respingerea cererii de recurs și menținerea deciziei instanței de apel, invocând că, prin admiterea acesteia, îi vor fi încălcate drepturile consfințite în Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în special cele de la art. 6 – dreptul la un proces echitabil, precum și art. 20 din Constituție și art. 5 din Codul de procedură civilă.

Efectuând controlul judiciar al deciziei contestate prin prisma argumentelor expuse în recurs și a materialelor cauzei, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că, prin Legea nr. 116 din 19 iulie 2018, a fost adoptat Codul administrativ. În conformitate cu art. 257 alin. (1) al Codului administrativ, acesta a intrat în vigoare la 1 aprilie 2019.

În conformitate cu art. 258, alin. (3) din Codul administrativ, procedurile de contencios administrativ inițiate până la intrarea în vigoare a codului se vor examina în continuare, după intrarea în vigoare a codului, conform prevederilor acestuia. Prin derogare, admisibilitatea unei astfel de acțiuni în contenciosul administrativ se va face conform prevederilor în vigoare până la intrarea în vigoare a prezentului cod. Prevederile prezentului alineat se vor aplica corespunzător pentru procedurile de apel, de recurs și de contestare cu recurs a încheierilor judecătorești.

Astfel, din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale.

În speță, procedura contenciosului administrativ a fost inițiată la 1 octombrie 2018 și se referă la o activitate administrativă inițiată până la 1 aprilie 2019, respectiv, cu referire la procedură, se vor aplica dispozițiile Codului administrativ, iar în partea fondului, urmează a fi aplicate prevederile legale în vigoare la momentul emiterii actelor administrative care se contestă, și anume ale Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000 (abrogată la 1 aprilie 2019).

La etapa examinării procedurii de admisibilitate a recursului, prin prisma articolului 246 din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a verificat dacă actul judecătoresc de dispoziție recurat poate constitui obiectul

recursului, dacă cererea dedusă judecării este formulată de persoana îndreptățită, dacă aceasta nu a fost depusă în mod repetat, dacă a fost declarată în termen și dacă cererea de recurs corespunde cerințelor stabilite la art. 244, alin.(2), art. 233, alin.(1) și (2) și art. 234, alin. (2) din Codul administrativ.

La caz, obiectul prezentului recurs se referă la decizia din data de 7 decembrie 2021, emisă ca instanță de apel, care intră în categoria de acte specificate în articolul 244, alin. (1) din Codul administrativ. Cererea de recurs este depusă și semnată de către reprezentantul recurenteii, avocat Denis Cecalenco, care este împuternicit în baza mandatului seria MA, nr. 1209371 întocmit la data de 19 decembrie 2018.

Prin încheierea din 15 iunie 2022 a Curții Supreme de Justiție, recursul depus de Evghenia Camenșcic, reprezentată de avocatul Denis Cecalenco împotriva deciziei din 7 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău s-a numit spre examinare în fond, în complet de cinci judecători.

Conform articolului 247 din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată. În speță, completul specializat nu a considerat oportun de a cita participanții la proces și reprezentanții acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recurs, deoarece criticele recurenteii au fost expuse cu suficientă claritate, iar intimații prin referință și-au expus opinia sa asupra temeiniciei recursului.

Verificând argumentele invocate în recurs și în referință, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a ajuns la concluzia de a admite recursul înaintat și a casa decizia din 7 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel, din considerentele ce succed.

Articolul 248 din Codul administrativ stipulează, la alin. (1), lit. d) că, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă decizie prin care casează integral decizia instanței de apel și restituie cauza instanței de apel dacă, în baza limitelor stabilite de lege ale examinării recursului, nu poate adopta o soluție finală pe caz.

În interpretarea art. 244, alin. (2), coroborat cu art. 231, alin. (2) din Codul administrativ, pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

La rândul său, în corespundere cu art. 22 și art. 219, alin. (1) din Codul administrativ, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal administrate, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

În conformitate cu prevederile art. 194 din Codul administrativ, (1) în procedura în prima instanță, în procedura de apel și în procedura de examinare a recursurilor împotriva încheierilor judecătorești, se soluționează din oficiu

probleme de fapt și de drept. (2) În procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

În speță, completul specializat reține că, la data de 1 octombrie 2018, Evghenia Camenșcic a depus cerere de chemare în judecată împotriva Comisiei Speciale pentru problemele victimelor represiunilor politice a Consiliului raional Dubăsari cu privire la anularea actului administrativ, obligarea emiterii actului administrativ și încasarea prejudiciului moral (vol. II, f. d. 4-6).

La data de 19 decembrie 2020, reprezentantul reclamantei Evghenia Camenșcic, avocatul Denis Cecalenco, a depus o cerere de completare a acțiunii cu pretenții accesorii, prin care a solicitat suplimentar constatarea prețului bunurilor confiscate de la Semion Sârbul și Parascovia Sârbul, părinții reclamantei Evghenia Camenșcic, conform rapoartelor de evaluare nr. 0001019, 0001020, 0002022 și anume: conform raportului nr. 0001019 - 4 847 600 MDL costul terenurilor agricole; conform raportului 0001020 - 1 156 000 MDL costul casei de locuit; conform raportului 0002022 - 19 094 280 MDL costul bunurilor mobile (animale, aur, ruble), cât și încasarea cheltuielilor de judecată (vol. I, f. d. 66-67).

În ședința de pregătire din 19 iunie 2019, reprezentantul reclamantei Evghenia Camenșcic, avocatul Denis Cecalenco a solicitat admiterea spre examinare doar a pretenției ce ține de încasarea cheltuielilor de judecată, informând că nu cere primirea spre examinare a capetelor de cerere cu privire la constatarea prețului bunurilor confiscate de la Semion Sârbul și Parascovia Sârbul, părinții reclamantei Evghenia Camenșcic conform rapoartelor nr. 0001019, 0001020, 0002022, în sumă totală de 25 097 880 MDL.

Prin încheierea protocolară din 19 iunie 2019 a Judecătoriei Criuleni, sediul Central, s-a admis spre examinare cererea concretizată în partea pretenției referitor la încasarea cheltuielilor de judecată, pentru a fi examinată împreună cu acțiunea de bază (vol. II, f. d. 17 verso).

Prin încheierea din 29 ianuarie 2019 a Judecătoriei Criuleni, sediul Central, în proces a fost atras Ministerul Finanțelor, în calitate de intervenient accesoriu alături de pârât.

Judecând cauza în fond, prima instanță, prin hotărârea din 10 august 2020 a Judecătoriei Criuleni sediul Central, a respins ca neîntemeiată acțiunea înaintată de Evghenia Camenșcic împotriva Comisiei Speciale pentru problemele victimelor represiunilor politice a Consiliului raional Dubăsari, intervenient accesoriu Ministerul Finanțelor (vol. II, f. d. 235, 239-245).

Raportând normele legale citate la circumstanțele cauzei, instanța de control judiciar a constatat că hotărârea instanței de fond este întemeiată, a fost adoptată cu aprecierea corectă a probelor administrate și aplicarea justă a normelor de drept material și procedural.

În cadrul examinării cauzei s-a stabilit cu certitudine faptul că părinții reclamantei/apelantei Evghenia Camenșcic, Semion Sârbu a. n. 1883, și Parascovia Sârbu, a. n. 1893, au fost arestați la 25 februarie 1931 și puși sub

învinuire, din motive politice, în baza art. 16-80 Cod penal al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste, iar la 31 martie 1931 au fost deportați din s. Corjova raionul Dubăsari, împreună cu copiii, pe un termen de 3 ani, în regiunile de nord ale Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste. Înainte de deportare, în anul 1930, aceștia au fost răsculăciți și toată averea lor a fost transmisă colhozului „13 ani a lui Octombrie”. La data de 31 decembrie 1937, Semion Sîrbu a fost condamnat pentru agitație antisovietică la moarte prin împușcare, data executării nefiind cunoscută (vol. II, f. d. 55, 56, 194-196)

Potrivit certificatului nr. 13-120-11 din 6 februarie 2012, eliberat de adjunctul procurorului Ținutului Stavropoli a Federației Ruse, Evghenia Camenșcic, a fost reabilitată ca minoră care a rămas fără tată în urma represării acestuia (vol. II, f. d. 69).

La data de 21 martie 2013, Procuratura Generală a Republicii Moldova a informat-o pe Evghenia Camenșcic cu privire la faptul că chestiunea ce ține de reabilitarea membrilor familiei sale urmează să fie soluționată de către organele de resort din Federația Rusă, deoarece acolo a fost emisă hotărârea de represare. Suplimentar a informat-o că certificatul eliberat de către procuratura Ținutului Stavropoli a Federației Ruse este valabil și pe teritoriul Republicii Moldova (vol. II, f. d. 245).

Potrivit certificatelor de reabilitare nr. 21(13)-1104/90-2059, eliberate la 25 august 2014 de către Procuratura Generală a Republicii Moldova, Semion Sârbu și Parascovia Sârbu au fost declarați victime ale represiunilor politice și reabilitați (vol. I, f. d. 55, 59, 104).

Prin Hotărârea din 18 octombrie 2016 a Judecătoriei Bender, a fost admisă cererea Evgheniei Camenșcic și s-a constatat faptul că Semion Sârbu Filipovici, născut în anul 1883, a decedat la data de 31 decembrie 1937, hotărârea vizată servind drept temei pentru organul de stare civilă, să înregistreze faptul decesului (vol. II, f. d. 60)

La data de 1 noiembrie 2016, Evghenia Camenșcic prin intermediul reprezentantului său prin procură Cotovschi Ion, s-a adresat Comisiei Speciale pentru problemele victimelor represiunilor politice a Consiliului raional Dubăsari cu cerere, solicitând achitarea compensației bănești pentru averea părinților săi Semion Sârbu și Sîrbu Parascovia confiscată ilegal în urma represiunilor politice (vol. II, f. d. 70).

La 6 decembrie 2016, Comisia Specială pentru problemele victimelor represiunilor politice a Consiliului raional Dubăsari, făcând referire la prevederile Hotărârii Guvernului nr. 627 din 5 iunie 2007 pentru aprobarea Regulamentului privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea de compensației în cazul decesului ca urmare a represiunii politice, a respins, prin Decizia nr. 2, cererea depusă în interesul Camenșcic Evgheniei de către reprezentantul acesteia Cotovschi Ion privind restituirea bunurilor confiscate nelegitim de la tatăl ei Semion Sârbu, originar din s. Mahala, represat în anul 1937 și reabilitat în anul 1956. Autoritatea publică a recomandat apelantei să se adreseze în instanța de judecată pentru soluționarea cererii, privind

confiscarea averii și stabilirea concretă a acesteia, inclusiv a certificatului de moștenitor legal (vol. II, f. d. 33, 34-35).

În motivarea deciziei, Comisia a invocat că nu există documentele originale, certificatul de moștenitor legal, iar o parte din acestea lipsesc sau nu întrunesc condițiile prevăzute de legislația în vigoare și că, de competența Comisiei nu ține determinarea faptului confiscării și confirmării averii.

Ca rezultat, Evghenia Camenșcic s-a adresat cu cerere Judecătoriei Criuleni, sediul Dubăsari privind prelungirea termenului de acceptare a succesiunii și constatarea faptelor cu valoare juridică.

La data de 12 aprilie 2017, Judecătoria Criuleni sediul Dubăsari a admis cererea și a prelungit cu 6 luni termenul de acceptare a succesiunii de către Evghenia Camenșcic după decesul tatălui Semion Sârbu. S-a constatat faptul confiscării și trecerii în contul statului, în urma represiunilor politice, a bunurilor imobile și mobile ce-i aparțineau lui Semion Sârbu, a.n.1883, și Parascoviei Sârbu, a. n. 1893, și anume: două case de locuit, construite din piatră, acoperite cu olane, una din ele fiind cu două etaje și cu 13 odăi, ambele situate în s. Corjova r-nul Dubăsari; un beci; 2 perechi de cai;12 vaci;120 de oi; 50 ha pământ arabil; 15 ha livezi și vii; 26000 ruble și 5 kg de aur. S-a constatat locul deschiderii succesiunii după decesul lui Semion Sârbu și al Parascoviei Sârbu la locul aflării bunurilor în s. Corjova r-nul Dubăsari (vol. I, f. d. 68).

La 29 septembrie 2017, Evghenia Camenșcic invocând că instanța nu s-a expus asupra dimensiunilor caselor de locuit și a beciului, a depus cerere în vederea emiterii unei hotărâri suplimentare.

Potrivit certificatul de moștenitor legal eliberat de către notarul Lăpușneanu Tamara la data de 24 noiembrie 2017, Evghenia Camenșcic este unicul moștenitor care a intrat în drepturile succesoriale a averii tatălui său Sârbu Semion, alcătuită din toate drepturile patrimoniale și nepatrimoniale ce au aparținut defunctului declarat victimă a represiunilor politice, inclusiv bunurile constatate prin hotărârea din 12 aprilie 2017 a Judecătoriei Criuleni sediul Dubăsari, adoptată pe cauza nr. 2-373/16 (vol. II, f. d. 48).

La data de 12 iunie 2018, Judecătoria Criuleni, sediul Dubăsari a admis cererea și a emis o hotărâre suplimentară, prin care s-a completat hotărârea nr.2-373/16 din 12 aprilie 2017 a Judecătoriei Criuleni.

Prin Decizia nr. 1 din 7 septembrie 2018 a Comisiei Speciale pentru problemele victimelor represiunilor politice a Consiliului raional Dubăsari, s-a admis parțial cererea depusă de Evghenia Camenșcic privind achitarea compensației bănești pentru averea părinților săi Semion Sârbu și Parascovia Sârbu, confiscată ilegal în urma represiunilor politice, și s-a dispus restituirea valorii bunurilor confiscate nelegitim prin achitarea compensației în sumă totală de 362 870 lei, care urmează a fi achitată în rate în decurs de 5 ani (vol.I f.d.9;vol.II f.d.27-28).

Nefiind de acord cu decizia menționată, la data de 1 octombrie 2018, Evghenia Camenșcic a depus prezenta acțiune.

În virtutea prevederilor Legii contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10 februarie 2000 instanța reține:

Articolul 1. Scopul contenciosului administrativ

(1) Contenciosul administrativ ca instituție juridică are drept scop contracararea abuzurilor și exceselor de putere ale autorităților publice, apărarea drepturilor persoanei în spiritul legii, ordonarea activității autorităților publice, asigurarea ordinii de drept.

(2) Orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente pentru a obține anularea actului, recunoașterea dreptului pretins și repararea pagubei ce i-a fost cauzată.

Articolul 3. Obiectul acțiunii în contenciosul administrativ

(1) Obiect al acțiunii în contenciosul administrativ îl constituie actele administrative, cu caracter normativ și individual, prin care este vătămat un drept recunoscut de lege al unei persoane, inclusiv al unui terț, emise de:

a) autoritățile publice și autoritățile asimilate acestora în sensul prezentei legi;

b) subdiviziunile autorităților publice;

c) funcționarii din structurile specificate la lit.a) și b).

(2) Obiect al acțiunii în contenciosul administrativ poate fi și nesoluționarea în termenul legal a unei cereri referitoare la un drept recunoscut de lege.

Articolul 5. Subiecții cu drept de sesizare în contenciosul administrativ

Subiecți cu drept de sesizare în contenciosul administrativ sînt:

a) persoana, inclusiv funcționarul public, militarul, persoana cu statut militar, care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri – în condițiile art.14 al prezentei legi;

Articolul 16. Depunerea cererii de chemare în instanța de contencios administrativ.

(1) Persoana care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, printr-un act administrativ și nu este mulțumită de răspunsul primit la cererea prealabilă sau nu a primit nici un răspuns în termenul prevăzut de lege, este în drept să sesizeze instanța de contencios administrativ competentă pentru anularea, în tot sau în parte, a actului respectiv și repararea pagubei cauzate.

Potrivit art. 121 din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, decizia nr.1225 din 8 decembrie 1992 a Comisiei privind restituirea bunurilor, recuperarea valorii acestora sau achitarea compensațiilor poate fi contestată în instanța judecătorească.

Completul de judecată reține că, în conformitate cu art. 46 din Constituția Republicii Moldova și art.1 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, orice persoană

fizică sau juridică are dreptul la protejarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decît pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Art. 2 din Legea nr. 1225 din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice prevede că victime ale represiunilor politice se consideră: persoanele care au avut de suferit de pe urma represiunilor politice arătate în articolul 1; persoanele asupra cărora au fost adoptate decizii de represiune politică, dar care au reușit să evite represiunile directe, inclusiv prin refugiu peste hotarele republicii; membrii familiei persoanelor supuse represiunilor, inclusiv copiii care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele, persoanele care au fost impuse sau nevoite să-și urmeze părinții, rudele, tutorii în exil ori la locul de deținere specială, sau rămase fără îngrijirea acestora, precum și copiii persoanelor executate în urma represiunilor politice.

În conformitate cu prevederile art. 12 din norma citată, cetățenilor Republicii Moldova supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați li se restituie, la cererea lor sau a moștenitorilor lor, bunurile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesia lor. Nu se restituie terenurile, pădurile, plantațiile multianuale, obiectivele scoase din circuitul civil, precum și alte bunuri confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie din considerente ce nu au legătură cu represiunile politice. În cazul în care bunurile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie în legătură cu represiunile politice nu pot fi restituite, valoarea acestora se recuperează prin achitarea de compensații, în baza cererii depuse de persoanele reabilite sau de moștenitorii acestora. Cu acordul persoanelor supuse represiunilor politice și ulterior reabilite sau al moștenitorilor acestora, restituirea în natură a caselor de locuit poate fi înlocuită prin recuperarea valorii lor, evaluate prin aplicarea prețurilor de piață în vigoare la data satisfacerii cererii, sau prin acordarea, în mod prioritar, a unui spațiu locativ amenajat. Persoanele care urmează a fi evacuate din casele restituite sînt asigurate cu spațiu locativ peste rînd, la momentul evacuării, de către autoritățile administrației publice locale, în conformitate cu legislația în vigoare. Cheltuielile legate de asigurarea cu spațiu locativ se efectuează din contul și în limita bugetelor raionale, bugetelor municipiilor Chișinău și Bălți, bugetului unității teritoriale autonome Găgăuzia, precum și din contul bugetului de stat. Restituirea bunurilor, recuperarea valorii bunurilor ce nu pot fi restituite se efectuează, în baza cererii, din contul bugetului de stat, prin transferuri către bugetele unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea și către bugetul municipiului Bălți.

Cererile de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora se examinează de către comisiile special create în acest scop. Modul de recuperare a valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice se aprobă de către Guvern.

În cazul în care bunurile nu s-au păstrat sau nu pot fi restituite în natură, fiind privatizate în condițiile legii, se recuperează valoarea lor în formă de

compensație bănească sau de valori materiale, luându-se ca bază prețurile de piață în vigoare la data examinării cererii. În cazul când valoarea bunurilor nu depășește suma de 200 mii lei, plata compensației poate fi eșalonată pe o perioadă de pînă la 3 ani, iar în cazul când valoarea bunurilor depășește suma de 200 mii lei – pe o perioadă de pînă la 5 ani. Valoarea bunurilor se determină în felul următor: a) bunurile imobiliare se evaluează în baza calculelor efectuate de organul cadastral teritorial, conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii; b) costul animalelor domestice, al păsărilor, al produselor agricole, al altor bunuri se stabilește conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii.

Potrivit pct. 5 din Regulamentul privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 627 din 5 iunie 2007, la cererea de restituire a bunurilor sau de compensare a valorii acestora urmează a fi anexate, în mod obligatoriu, următoarele documente: a) buletinul de identitate care confirmă cetățenia Republicii Moldova; c) decizia de reabilitare adoptată de către autoritatea publică de resort; d) actele ce atestă confiscarea, naționalizarea bunurilor sau scoaterea lor în orice alt mod din posesie, eliberate de arhive și de alte instituții abilitate; e) certificatul de moștenitor și actele ce confirmă starea de rudenie cu persoana supusă represiunii politice, dacă cererea este depusă de moștenitorii persoanei supuse represiunii politice; g) actele de evaluare a bunurilor, conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii dacă solicitantul nu a depus o cerere prin care să solicite comisiei determinarea valorii bunurilor în baza actelor de expertiză de care dispune comisia, cu condiția că rapoartele respective conțin informații cu privire la bunurile invocate de către solicitant.

Comisia specială solicită autorităților administrației publice locale pe al căror teritoriu persoanele reabiliteate își aveau domiciliul pînă a fi represate, informații referitor la persoanele cărora le-au fost restituite bunurile sau compensată valoarea acestora pînă la intrarea în vigoare a Legii nr. 186-XVI din 29 iunie 2006 pentru modificarea și completarea Legii nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice.

În caz de necesitate, comisia este în drept să solicite și alte acte relevante pe care persoana le deține sau le poate obține suplimentar.

Reieșind din normele menționate supra în raport cu materialele cauzei, instanța de apel a reținut că, la emiterea Deciziei nr. 1 din 7 septembrie 2018, Comisia Specială pentru problemele victimelor represiunilor politice a Consiliului raional Dubăsari a ținut cont de prevederile legale menționate supra, prin urmare și-a exercitat dreptul discreționar în conformitate cu legea.

Această concluzie este considerată de către completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție prematură.

Instanța de recurs reține că, la emiterea actului contestat, autoritatea pârâtă/intimată s-a condus doar de datele Raportului de evaluare a proprietății

imobiliare nr. 3801/18/5004 din 13 iulie 2018, întocmit de Serviciul cadastral teritorial Dubăsari a Departamentului cadastru a Agenției Servicii Publice (vol. II, f. d. 102-109), act ce estimează exclusiv valoarea bunurilor imobiliare.

Comisia Specială pentru problemele victimelor represiunilor politice a Consiliului raional Dubăsari nu a luat în calcul datele din Rapoartele de evaluare prezentate de reclamantă cu nr. 0001019, 0001020, 0001021 și 0001022, întocmite de către Î.S. „Centrul de expertize și evaluare”, însă nici nu a oferit o altă evaluare a bunurilor mobile indicate în titlul executoriu.

Completul specializat va respinge argumentul instanței de apel privitor la faptul că aceste rapoarte nu au fost întocmite de către instituția abilitată, dat fiind faptul că aceasta nu este o motivare conformă cu cerințele unui proces echitabil și a unei hotărâri legale, lăsând părțile în incertitudine cu privire la instituția abilitată, în opinia instanței.

La fel neclară este motivarea potrivit căreia rapoartele în cauză ar conține date care pun la îndoială concluziile evaluatorului, prin urmare acestea nu pot fi apreciate ca fiind probe pertinente și concludente. Din nou nu este clar care anume sînt datele ce pun la îndoială concluziile evaluatorului și motivele pentru care instanța consideră astfel.

Mai mult, potrivit dispozițiilor art. 12¹ al Legii nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, Comisia identifică bunurile ce urmează a fi restituite și determină valoarea acestora în baza documentelor ce atestă confiscarea, naționalizarea bunurilor sau scoaterea lor în orice alt mod din posesie, documente eliberate de arhive și de alte instituții abilitate, ori în baza altor probe legale.

Iar potrivit pct. 5 din Hotărârea Guvernului nr. 516 din 13 mai 2006 privind aprobarea Regulamentului și componenței nominale a Comisiei guvernamentale pentru problemele victimelor represiunilor politice, Comisia are următoarele drepturi: a) să solicite organelor de resort prezentarea informațiilor și a propunerilor pentru soluționarea problemelor victimelor represiunilor politice; b) să antreneze în activitatea sa experți în domeniu; c) să colaboreze cu organismele internaționale în domeniul protecției sociale a victimelor represiunilor politice.

Respectiv, autoritatea pârâtă dispunea de toate pârghiile legale și chiar obligația de a stabili valoarea estimativă a bunurilor ce făceau obiectul petiției, nu să respingă arbitrar probele prezentate de petiționar, lăsând fără apreciere bunurile valoarea cărora urma a fi restituită, iar petiționara în incertitudine.

Mai mult, având în vedere rolul activ al instanței de contencios administrativ, instituit de art. 219 Cod administrativ, instanța de apel dispunea și ea de pârghiile legale necesare și chiar obligatorii de a administra ea însăși, din oficiu, probele necesare, în viziunea acesteia, pentru evaluarea corectă a tuturor bunurilor ce fac obiectul petiției.

O persoană care a obținut o creanță împotriva statului în urma unei proceduri judiciare nu este obligată să angajeze ulterior o procedură separată pentru a obține executarea forțată [Bourdov împotriva Rusiei (nr. 2), pct. 68;

Sharxhi și alții împotriva Albaniei, pct. 93]. Le revine autorităților statului (Iavorivskaia împotriva Rusiei, pct. 25) obligația de a garanta executarea unei hotărâri pronunțate împotriva statului, începând cu data la care hotărârea în cauză devine obligatorie și executorie [Bourdov împotriva Rusiei (nr. 2), pct. 69]. Rezultă că plata cu întârziere a sumelor datorate reclamantului prin procedura executării silite nu reprezintă o soluție pentru refuzul prelungit al autorităților naționale de a se conforma hotărârii și nu constituie reparație adecvată [Scordino împotriva Italiei (nr. 1) (MC), pct. 198].

Desigur, persoanele interesate care dețin o creanță împotriva statului în temeiul unei hotărâri ar putea fi obligate să efectueze anumite demersuri procedurale care să permită sau să accelereze executarea hotărârii. Obligația creditorilor de a coopera nu depășește însă ceea ce este strict necesar și nu exonerează administrația de obligațiile sale [Bourdov împotriva Rusiei (nr. 2), pct. 69].

Astfel, instanța urma să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți. Instanța de judecată urma să depună eforturi în vederea stabilirii valorii tuturor bunurilor indicate în titlul executoriu al creditorului, respectiv a caselor de locuit, a beciului, a 50 ha de teren arabil, 15 ha de livezi și vii, precum și a bunurilor mobile: patru cai, 120 oi, 26000 ruble și 5 kg de aur.

Argumente precum inadmisibilitatea probelor obținute cu încălcarea prevederilor legii, cum ar fi inducerea în eroare a participantului la proces, încheierea actului de către o persoană neîmputernicită, încheierea defectuoasă a actului procedural, alte acțiuni ilegale, reținute de apel cu trimitere la constatările primei instanțe, vor fi de asemenea respinse de compeltul specializat, pentru motivele indicate supra.

În speță, în conținutul actului judecătoresc supus recursului, instanța de apel nu a argumentat cursul logic al soluției, nu a reflectat motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

Ținând cont de împrejurările menționate în coraport cu normele enumerate, se conchide că, la caz, instanța de apel nu a apreciat corect probele administrate și nu a aplicat just normele de drept material și de procedură, or, concluziile instanței de apel contravin rigorilor instituite de cadrul normativ suscitată și îngădesc dreptul recurentei la instanță garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

În consecință, această circumstanță este apreciată de către completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție drept o eroare judiciară, care nu poate fi corectată de către instanța de recurs. Iar argumentele expuse în cererea de recurs sunt pertinente și urmează a fi luate în considerație la emiterea deciziei.

Instanța de recurs ține să menționeze că dreptul la un proces echitabil garantat de art. 6 § 1 CEDO impune existența unei căi judiciare efective care să permită revendicarea drepturilor civile [Băleș și alții împotriva Republicii Cehe, pct. 49; NaïtLiman împotriva Elveției (MC), pct. 112].

Totodată, garanțiile implicite ale art. 6 § 1 includ obligația de a motiva hotărârile judecătorești (H. împotriva Belgiei, pct. 53). O decizie motivată permite părților să demonstreze că a fost audiată în mod real cauza lor.

Deși o instanță internă dispune de o anumită marjă de apreciere în alegerea argumentelor și admiterea probelor, aceasta trebuie să-și justifice activitățile, precizând motivarea deciziilor sale (Suominen împotriva Finlandei, pct. 36; Carmel Saliba împotriva Maltei, pct. 79).

Astfel, trebuie examinate: argumentele principale ale reclamantului (Buzescu împotriva României, pct. 67; Donadzé împotriva Georgiei, pct. 35); motivele care vizează respectarea drepturilor și libertăților garantate de Convenție sau Protocoalele sale: instanțele naționale trebuie le să examineze cu rigoare și atenție deosebite (Fabris împotriva Franței (MC), pct. 72 in fine; Wagner și J.M.W.L. împotriva Luxemburgului, pct. 96).

În plus, respingând un apel, instanța de apel poate, în principiu, să se limiteze la a-și însuși motivele hotărârii instanței de grad inferior [García Ruiz împotriva Spaniei (MC), pct. 26; a se vedea a contrario Tatichvili împotriva Rusiei, pct. 62]. Cu toate acestea, noțiunea de proces echitabil impune ca o instanță internă care și-a motivat decizia pe scurt - fie prin însușirea motivelor furnizate de o instanță de grad inferior sau altfel - să fi examinat totuși în mod real chestiunile esențiale supuse atenției sale și să nu se fi mulțumit să confirme pur și simplu concluziile unei instanțe de grad inferior (Helle împotriva Finlandei, pct. 60). Această cerință este cu atât mai importantă atunci când o parte nu a putut să-și susțină oral cauza în cadrul procedurii interne (ibidem).

Cu referire la argumentele expuse de intimat în referința sa, și anume faptul că, prin admiterea recursului, i se vor încălca drepturile consfințite în Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în special cele de la art. 6 – dreptul la un proces echitabil, precum și art. 20 din Constituție și art. 5 din Codul de procedură civilă, instanța de recurs le consideră neîntemeiate, dar fiind faptul că aceste norme apără drepturile persoanei fizice sau juridice de abuzurile autorităților publice, și nu invers.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că corectarea erorii instanței de apel la judecarea cauzei în ordine de recurs nu este posibilă, nefiind posibilă administrarea de noi probe în recurs, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul depus de Evghenia Camenșcic, reprezentată de avocatul Denis Cecalenco, de a casa decizia din 7 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău și de a restitui cauza pentru rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

În conformitate cu art. 247, art. 248, alin. (1), lit. d) și alin. (2) din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Evghenia Camenștic, reprezentată de avocatul Denis Cecalenco.

Se casează decizia din 7 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, emisă în cauza de contencios administrativ la cererea de chemare în judecată depusă de Evghenia Camenștic împotriva Comisiei Speciale pentru problemele victimelor represiunilor politice a Consiliului raional Dubăsari, terț Ministerul Finanțelor cu privire la anularea actului administrativ, obligarea actului administrativ favorabil și repararea prejudiciului moral, cu remiterea cauzei la rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Tamara Chișca- Doneva

judecătorii

Ala Cobăneanu

Nina Vascan

Aliona Miron

Nicolae Craiu